

**UCHWAŁA NR XLIII/319/2022
RADY GMINY BESTWINA**

z dnia 4 kwietnia 2022 r.

**w sprawie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2022-2025**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990r. o samorządzie gminnym (j.t. Dz. U. z 2022 r. poz.559) oraz art. 4¹ ust. 2 ustawy z dnia 26 października 1982r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (j.t. Dz. U. z 2021 r. poz. 1119 ze zm.) i art.10 ust.2 ustawy z dnia 29 lipca 2005r. p przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz.U. z 2020r. poz.2050 ze zm.)

**Rada Gminy Bestwina uchwała,
co następuje:**

§ 1. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych na lata 2022-2025, stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Bestwina.

§ 3. 1. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

2. Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady

mgr Jerzy Stanclik

Załącznik do uchwały Nr XLIII/319/2022
Rady Gminy Bestwina
z dnia 4 kwietnia 2022 r.

**Gminny Program Profilaktyki
i Rozwiązywania Problemów
Alkoholowych oraz Przeciwdziałania
Narkomanii dla Gminy Bestwina na
lata 2022 - 2025**

Spis treści

Wstęp.....	3
Rozdział I Podstawy prawne oraz charakterystyka uzależnień.....	4
1.1. Podstawy prawne Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii.....	4
1.2. Rodzaje uzależnień.....	6
1.3. Mechanizm powstawania uzależnień	7
1.4. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka	9
Rozdział II Diagnoza sytuacji występowania problemów alkoholowych, narkomanii oraz dotyczących uzależnień behawioralnych w Gminie Bestwina.....	12
2.1. Dane demograficzne.....	12
2.2. Diagnoza lokalnych uzależnień behawioralnych	14
2.2.1. Diagnoza uzależnień behawioralnych – dorośli mieszkańcy	14
2.2.2. Diagnoza uzależnień behawioralnych – dzieci i młodzież.....	15
2.3. Diagnoza problemów społecznych.....	17
Rozdział III Adresaci Programu.....	18
Rozdział IV Realizatorzy Programu.....	18
Rozdział V Cele oraz zadania Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii	19
5.1. Cele oraz zadania Programu.....	19
Rozdział VI Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.....	23
Rozdział VII Finansowanie Programu	25

Wstęp

Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii dla Gminy Bestwina na lata 2022-2025, zwany dalej „Programem”, określa lokalną strategię w zakresie profilaktyki oraz minimalizacji szkód społecznych i indywidualnych wynikających z nadużywania alkoholu oraz stosowania narkotyków i innych substancji psychoaktywnych.

Ponadto zgodnie z art. 4¹ ust. zdanie 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi – w brzmieniu obowiązującym, od 1 stycznia 2022 r. - elementem niniejszego gminnego programu są również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Profilaktyka uzależnień (w tym uzależnienia od alkoholu, narkotyków oraz uzależnień behawioralnych) jest jednym z celów operacyjnych Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025.

Realizacja Programu zakłada współpracę różnych podmiotów, instytucji i osób fizycznych działających w obszarze profilaktyki uzależnień i przemocy.

Rozdział I

Podstawy prawne oraz charakterystyka uzależnień

1.1. Podstawy prawne Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii

Zgodnie art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, organy administracji rządowej i jednostek samorządu terytorialnego są obowiązane do podejmowania działań zmierzających do ograniczania spożycia napojów alkoholowych oraz zmiany struktury ich spożywania, inicjowania i wspierania przedsięwzięć mających na celu zmianę obyczajów w zakresie sposobu spożywania tych napojów, działania na rzecz trzeźwości w miejscu pracy, przeciwdziałania powstawaniu i usuwania następstw nadużywania alkoholu, a także wspierania działalności w tym zakresie organizacji społecznych i zakładów pracy.

W myśl art. 2 ust. 1 ww. Ustawy, zadania w zakresie przeciwdziałania alkoholizmowi wykonuje się przez odpowiednie kształtowanie polityki społecznej, w szczególności:

- 1) tworzenie warunków sprzyjających realizacji potrzeb, których zaspokajanie motywuje powstrzymanie się od spożywania alkoholu;
- 2) działalność wychowawczą i informacyjną;
- 3) ustalanie odpowiedniego poziomu i właściwej struktury produkcji napojów alkoholowych przeznaczanych do spożycia w kraju;
- 4) ograniczanie dostępności alkoholu;
- 5) leczenie, rehabilitację i reintegrację osób uzależnionych od alkoholu;
- 6) zapobieganie negatywnym następstwom nadużywania alkoholu i ich usuwanie;
- 7) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie;
- 8) wspieranie zatrudnienia socjalnego poprzez finansowanie centrów integracji społecznej.

Na podstawie art. 4¹ ust. 1., do zadań własnych gminy należy prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu.

Bezpośrednią podstawę prawną dla sporządzenia i realizacji niniejszego Programu stanowi art. 4¹ ust. 2 w następującym brzmieniu obowiązującym od 1 stycznia 2022 r.¹:

2. Realizacja zadań, o których mowa w ust. 1, jest prowadzona w postaci uchwalonego przez radę gminy gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, który stanowi część strategii rozwiązywania problemów społecznych i który uwzględnia cele operacyjne dotyczące profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania narkomanii, określone w Narodowym Programie Zdrowia. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym. Gminny program jest realizowany przez ośrodek pomocy społecznej albo centrum usług społecznych, o których mowa w przepisach o pomocy społecznej, lub inną jednostkę wskazaną w tym programie. W celu realizacji gminnego programu wójt (burmistrz, prezydent miasta) może powołać pełnomocnika”.

Niniejszy program powstał po konsultacji z instytucjami realizującymi zadania gminy na rzecz szeroko pojętej profilaktyki oraz Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych i uwzględnia zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym.

Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (j.t. Dz. U. z 2020 r. poz. 2050 ze zm.), również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Jak stanowi art. 10 ust. 2a, w gminnym programie uwzględnia się działalność wychowawczą, edukacyjną, informacyjną i profilaktyczną prowadzoną w szkołach i placówkach systemu oświaty, a także diagnozę w zakresie występujących w szkołach i placówkach systemu oświaty czynników ryzyka i czynników chroniących. W ramach gminnego programu w szkołach i placówkach systemu oświaty są realizowane w szczególności działania o potwierdzonej skuteczności lub oparte na naukowych podstawach prowadzone w zakresie działalności, o której mowa w ust. 2a. Ustawy.

Oprócz obu ww. Ustaw, niniejszy Program został sporządzony i będzie realizowany z uwzględnieniem stosownych przepisów:

- Ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. 2021 r. poz. 2268 z późn. zm.);
- Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r.

¹ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469).

- poz. 1249 z późn.zm.);
- Ustawy z dnia 09 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz.U. z 2022 r. poz. 447);
 - Ustawy z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r., poz. 1956 z późn. zm.);
 - Rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 sierpnia 2015 r. w sprawie zakresu i form prowadzenia w szkołach i placówkach systemu oświaty działalności wychowawczej, edukacyjnej, informacyjnej i profilaktycznej w celu przeciwdziałania narkomanii (Dz.U. 2020 poz. 1449);
 - Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 r. w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021 - 2025 (Dz. U. z 2021 r. poz. 642), celem operacyjnym 2: Profilaktyka uzależnień.

1.2. Rodzaje uzależnień

„Aktualna klasyfikacja wyróżnia 8 grup środków psychoaktywnych:

- alkohol,
- opiaty (morfina, heroina, mleczko makowe i in.),
- kanabinole (marihuana, haszysz),
- leki i substancje o działaniu uspokajającym i nasennym (relanium, nitrazepam i in.),
- kokaina,
- inne substancje pobudzające (m.in. amfetamina),
- substancje halucynogenne (LSD, psylocybina i in.),
- lotne rozpuszczalniki (zawierające toluen, octan etylu, octan butylu i inne, np. w rozpuszczalnikach do farb, klejach, zmywaczach do skór),
- tytoń,
- substancje inne niż wyżej wymienione lub kilka substancji.²”

C. Guerreschi uzależnienia behawioralne określa mianem tzw. nowych uzależnień, w których „substancje chemiczne nie odgrywają żadnej roli”, a ich przedmiotem są „zachowania i działania akceptowane społecznie”.

Przykłady uzależnień behawioralnych:

- patologiczny hazard,

²<https://www.odnowa24h.pl/uzaleznienie-od-substancji-psychoaktywnych-a-uzaleznienie-behawioralne/>

- uzależnienie od komputera/sieci internetowej,
- pracoholizm,
- zakupoholizm,
- uzależnienie od seksu/pornografii,
- uzależnienie od ćwiczeń fizycznych,
- uzależnienie od telefonu komórkowego,
- kompulsywne objadanie się³.

1.3. Mechanizm powstawania uzależnień

Człowiek od wieków stosuje różne używki, które wpływają na jego codzienne funkcjonowanie. Pod wpływem różnych substancji zmienia się nastrój, czy też samo postrzeganie rzeczywistości. Można wyróżnić substancje powszechnie stosowane, które są akceptowane przez społeczeństwo, jak np. kofeina zawarta w kawie czy teina – składnik herbaty; jak i substancje szkodliwe, takie jak nikotyna.

Czym jest uzależnienie? „Termin „uzależnienie” jest stosowany m.in. w odniesieniu do takich zaburzeń psychicznych, jak uzależnienie od narkotyków (narkomanii), leków (lekomanii), alkoholu (alkoholizmu) czy papierosów (nikotynizmu). W szerszym rozumieniu termin „uzależnienie” stosowany także w odniesieniu do wielu innych przymusowych zachowań m.in. kompulsywnych zakupów, oglądania telewizji, seksu, masturbacji, korzystania z gier hazardowych lub komputerowych czy też nadmiernego korzystania z Internetu. Współczesna psychologia traktuje pojęcie „uzależnienie” szeroko i zakłada, że może ono obejmować także inne czynności, nad wykonywaniem których dana osoba utraciła kontrolę⁴”

„Uzależnienia od substancji chemicznych rozwijają się stopniowo. W procesie tym można wyróżnić etapy:

- **eksperymentowanie** – początkowo osoby są ciekawe skutków działania danej substancji i są przekonane o tym, że mogą ją zażyć raz bądź kilka razy, a potem z niej zupełnie zrezygnować; niestety pierwsze próby często prowadzą do zażywania okazjonalnego;

³ Guerreschi C., Nowe uzależnienia, Wydawnictwo Salwator, Kraków, 2006, s. 24.

⁴ Zimbardo Philip G. *Psychologia i życie*, s. 31. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999 r.

- **zażywanie okazjonalne** – używki przyjmowane są na przykład podczas spotkań z przyjaciółmi, a ich zażywanie daje poczucie integracji z grupą oraz akceptacji, i powtarza się podczas kolejnych spotkań;
- **zażywanie regularne** – zażywanie staje się częścią życia, wykorzystywane jest do osiągnięcia przyjemności; na tym etapie osoby są już uzależnione psychicznie, choć nieświadome tego faktu – wciąż wierzą, że mogą w każdej chwili zrezygnować z używki;
- **uzależnienie** – ilości używek przyjmowanych do tej pory stają się niewystarczające, więc chorzy sięgają po większe dawki bądź silniejsze środki; do uzależnienia psychicznego dołącza uzależnienie fizjologiczne – reakcja organizmu na odstawienie, która powoduje bardzo złe samopoczucie: bóle głowy, mięśni, poczucie rozbicia, niepokój, a nawet agresję; jednym z pierwszych narządów uszkodzonych przez używki jest wątroba, narząd odpowiedzialny za neutralizowanie trucizn⁵”.

Można wyróżnić takie rodzaje uzależnień:

- **Uzależnienie fizyczne** w powszechnej opinii panuje traktowane jest jako najpoważniejszy rodzaj uzależnienia. Pojawia się ono na skutek stałego przyjmowania substancji psychoaktywnej, a przez to następuje wbudowanie jej cząsteczki w komórki organizmu. Czego następstwem staje się niemożność funkcjonowania organizmu bez jej dostarczenia. Nagłe odstawienie narkotyku grozi przykrymi konsekwencjami, aby tego uniknąć potrzebny jest proces detoksykacji. Uzależnienie fizyczne w skrajnych przypadkach może prowadzić nawet do śmierci. Istnieje jednak możliwość zastosowania odpowiednich środków, tak zwanych blokerów lub detoksykacji, dzięki czemu organizm uwalnia się od tej formy uzależnienia.
- **Uzależnienie psychiczne** stanowi największe niebezpieczne dla człowieka. Charakterystyczna dla tego uzależnienia jest nieodparta potrzeba sięgnięcia po substancję psychoaktywną. Ma to na celu sprawienie sobie przyjemności lub uniknięcie przykrości związanych z abstynencją.
- **Uzależnienie społeczne** polega na czerpaniu przyjemności z poczucia jedności, którą daje wspólny rytuał towarzyszący przyjmowaniu środka psychoaktywnego. Uzależnienie to odpowiada na zapewnienie podstawowej potrzeby wieku adolescencji,

⁵ <https://zpe.gov.pl/a/uzaleznienia/Do63k2pYq>

jąką jest poczucie przynależności i identyfikacji z grupą rówieśniczą, dlatego młodzi ludzie są na nie szczególnie narażeni.

→ **Zjawisko tolerancji** polega na potrzebie przyjmowania coraz większych ilości narkotyku, by osiągnąć ten sam stan zmiany świadomości co na początku. Często osoby uzależnione poddają się terapii odwykowej wyłącznie z powodu obniżenia kosztów związanych z zakupem środków psychoaktywnych.

Mogą wystąpić takie przypadki, w których człowiek, aby zdobyć substancje psychoaktywną posłuży się kradzieżą, czy innymi przestępstwami. Jednostka nie będzie wiedziała kiedy straci „kontrolę” nad swoim życiem, kiedy uzależnienie przejmie w pełni „władzę” nad funkcjonowaniem człowieka.

1.4. Czynniki chroniące i czynniki ryzyka

Światowa Organizacja Zdrowia (WHO) podaje, że aż 50% zaburzeń zdrowia psychicznego prowadzących do nadużywania substancji psychoaktywnych, agresji i przemocy, a także innych zachowań antyspołecznych zaczyna się w okresie dojrzewania⁶. Dzieci i młodzież są więc grupą wymagającą szczególnie intensywnych oddziaływań profilaktycznych.

Środowisko szkolne wywiera ogromny wpływ na rozwój fizyczny, emocjonalny i społeczny dzieci i młodzieży, stąd jego kształtowanie może sprzyjać zdrowiu psychicznemu⁷.

Dzieci i młodzież szkolna oraz dorośli angażują się w zachowania ryzykowne z powodu nieumiejętności radzenia sobie z różnymi problemami jak np. radzenie sobie ze stresem, emocjami, trudność w rozwiązywaniu konfliktów. Poza powyższymi kompetencjami istnieją czynniki, które przyczyniają się do angażowania w zachowania ryzykowne – czynniki ryzyka, a także są czynniki, które chronią przed podejmowaniem zachowań problemowych.

Australijskie badania na zlecenie WHO pozwoliły na wyodrębnienie najistotniejszych czynników chroniących oraz czynników ryzyka⁸:

- 1) przemoc rówieśnicza
- 2) odrzucenie przez rówieśników
- 3) słaba więź ze szkołą

⁶ World Health Organization, (2004), *Mental Health Policy, Plans and Programs*, Geneva.

⁷ Szymańska, J. (2012) *Ochrona zdrowia psychicznego dzieci i młodzieży w szkole*, ORE Warszawa

⁸ Monograph, (2000) Commonwealth Department of Health and Aged Care 2000. *Promotion, Prevention and Early Intervention for Mental Health*. Mental Health and Special Programs Branch, Canberra

- 4) niedostateczne kierowanie własnym zachowaniem (brak kontroli)
- 5) destrukcyjna grupa rówieśnicza
- 6) niepowodzenia szkolne.

Warto przywołać badania prowadzone przez K. Ostaszewski, D. Biechowska, A. Pisarska, M. Sowińska, „Psychospołeczne czynniki problemów behawioralnych u młodzieży w wieku 17-19 lat”, dzięki którym autorzy wyodrębnili czynniki ryzyka oraz czynniki chroniące związane z problemami behawioralnymi⁹.

Czynniki ryzyka problemowego hazardu:

- indywidualna skłonność do podejmowania ryzyka dla zabawy (potrzeba doznań)
- inne zachowania ryzykowne młodzieży, w tym nadużywanie Internetu
- wagary
- stosowanie cyberprzemocy

Czynniki ryzyka nadużywania Internetu:

- dolegliwości somatyczne i psychiczne
- przykre doświadczenia związane z byciem ofiarą cyberprzemocy
- problemowe zakupy

Czynniki ryzyka problemowych zakupów:

- spędzanie czasu wolnego w galeriach handlowych
- ekspozycja na zachowania ryzykowne kolegów
- dolegliwości somatyczne i psychiczne uczniów
- inne zachowania ryzykowne, w tym przede wszystkim używanie narkotyków oraz używanie leków

Czynniki ryzyka nadmiernego grania w gry komputerowe:

- bycie sprawcą cyberprzemocy

Czynniki ryzyka korzystania ze stron pornograficznych:

- ekspozycja na ryzykowne zachowania rówieśników
- indywidualna skłonność do podejmowania ryzyka dla zabawy (potrzeba doznań)
- objawy depresji

⁹ Ostaszewski K., Biechowska D., Pisarska A., Sowińska M (2017). Psychospołeczne czynniki problemów behawioralnych u młodzieży w wieku 17- 19 lat: Badania podłużne – kontynuacja. Raport końcowy z badań z badań jakościowych i ilościowych. Funduszu Rozwiązywania Problemów Hazardowych, Warszawa.

Czynniki, które chronią przed problemowym hazardem:

- akceptacja siebie (samoocena)
- wykorzystywanie przez młodzież czasu wolnego do czytania książek dla przyjemności

Czynniki, które chronią przed nadużywaniem Internetu:

- utrzymywanie dobrych relacji z rodzicami i rówieśnikami (wsparcie rodziców i dobre relacje z rówieśnikami)
- sposób spędzania wolnego czasu (przeznaczanie czasu wolnego na odrabianie lekcji, spędzanie czasu wolnego poza domem, sport i inne formy aktywności fizycznej)

Czynniki, które chronią przed problemowymi zakupami:

- akceptacja siebie (samoocena)
- dobre relacje z rówieśnikami
- wsparcie rodziców

Czynniki, które chronią przed nadmiernym korzystaniem z gier komputerowych:

- wsparcie społeczne (wsparcie rodziców i wsparcie przyjaciół)

Czynniki, które chronią przed korzystaniem ze stron pornograficznych:

- monitorowanie przez rodziców czasu wolnego i relacji społecznych dorastającego młodego człowieka
- uprawianie sportu i aktywność fizyczna w czasie wolnym
- praktyki religijne i wiara w Boga

Rozdział II

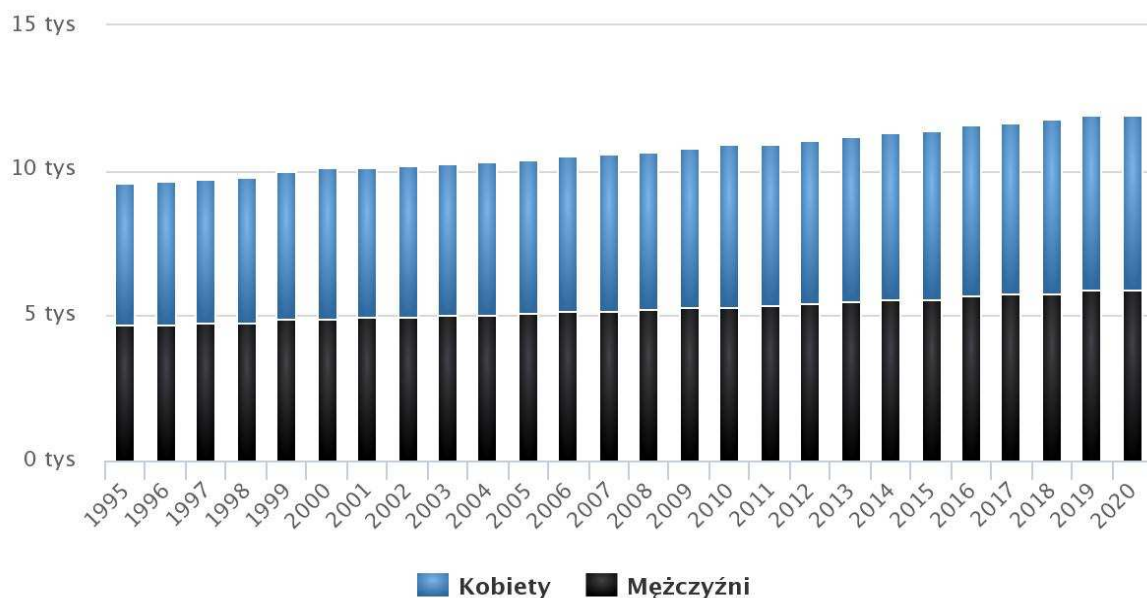
Diagnoza sytuacji występowania problemów alkoholowych, narkomanii oraz dotyczących uzależnień behawioralnych w Gminie Bestwina

2.1. Dane demograficzne

Gmina Bestwina ma 11 950 mieszkańców, z czego 50,8% stanowią kobiety, a 49,2% mężczyźni. W latach 2002-2020 liczba mieszkańców wzrosła o 17,4%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,1 lat i jest mniejszy od średniego wieku mieszkańców województwa śląskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Populacja – Gmina Bestwina w latach 1995 – 2020

(Źródło: GUS)

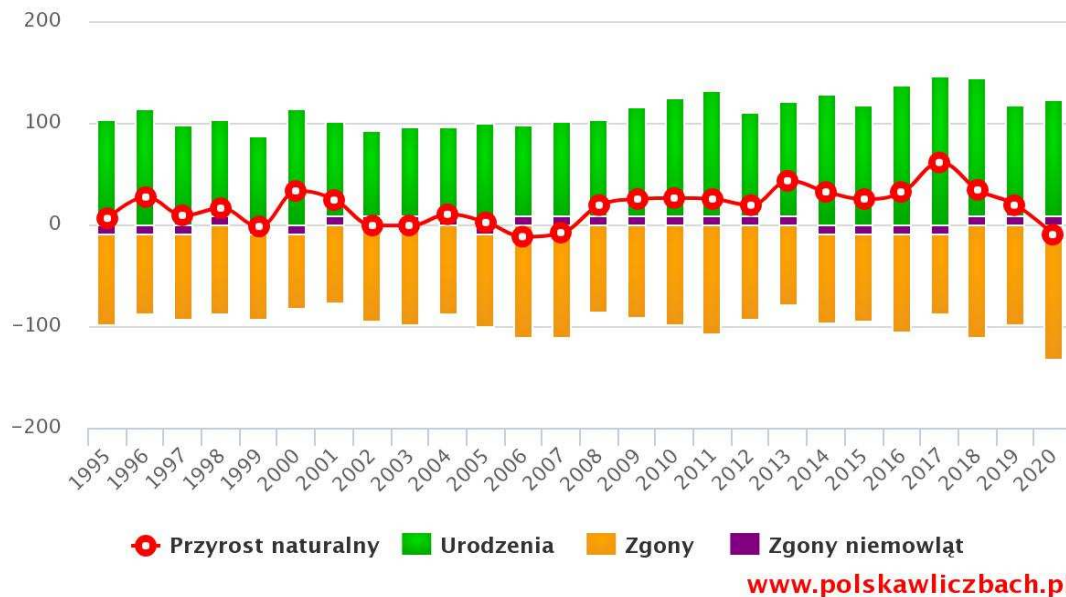

www.polskawliczbach.pl

Gmina Bestwina ma ujemny przyrost naturalny wynoszący -10. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -0,84 na 1000 mieszkańców gminy Bestwina. W 2020 roku urodziło się 123 dzieci, w tym 49,6% dziewczynek i 50,4% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 350 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,87 i jest znacznie większy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

Przyrost naturalny w latach 1995–2020 w gminie Bestwina

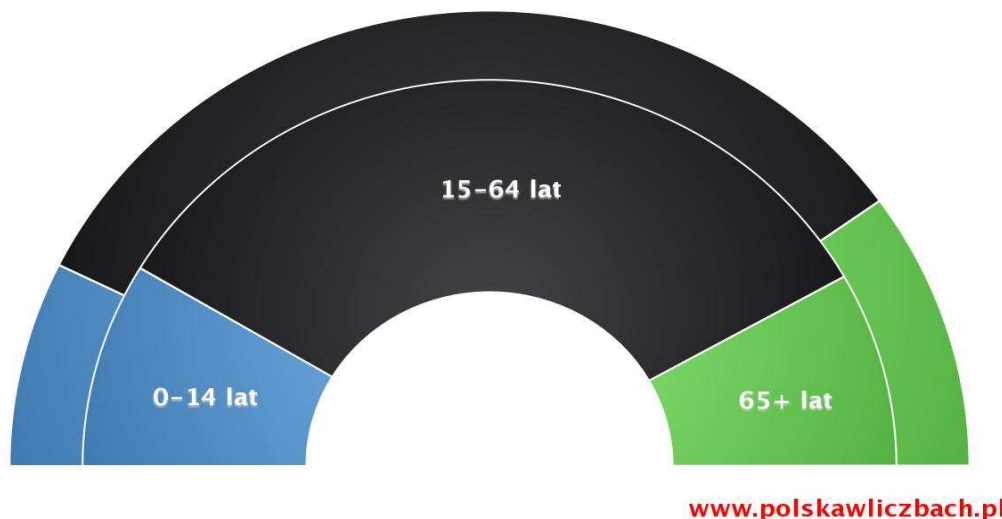
(Źródło: GUS)

W 2020 roku zarejestrowano 144 zameldowań w ruchu wewnętrznym oraz 95 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji wewnętrznych wynosi dla gminy Bestwina 49. W tym samym roku 1 osób zameldowało się z zagranicy oraz zarejestrowano 3 wymeldowań za granicę - daje to saldo migracji zagranicznych wynoszące -2¹⁰.

Biologiczne grupy wieku – Gmina Bestwina, 2020

(Źródło: GUS)

¹⁰ https://www.polskawliczbach.pl/gmina_Bestwina

2.2. Diagnoza lokalnych uzależnień behawioralnych

2.2.1. Diagnoza uzależnień behawioralnych – dorośli mieszkańcy

Badania obejmowały mieszkańców Gminy Bestwina, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW – wykorzystane narzędzie badawcze to Program CORIGO rekomendowane przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 139 dorosłych mieszkańców Gminy Bestwina. 11,51% z respondentów to mężczyźni, natomiast 88,49% to kobiety.

- udzielone odpowiedzi wskazują, że **69,06% procent respondentów uważa, że posiada wiedzę na temat uzależnień behawioralnych**, natomiast 30,94% wskazało przeciwnie.
- za najistotniejsze problemy z zaprezentowanych w powyższej tabeli, mieszkańcy Gminy Bestwina uznali: **uzależnienie od komputera i Internetu (75,54%), pracołizm (55,40%), zaburzenia odżywiania (43,17%)**.
- największą popularnością cieszą się: gry Totalizatora Sportowego (80,77%), zdraпки (46,15%), Gry loteryjne w radio/TV (3,85%).
- 42,31% ankietowanych przyznaje, że grywa w owe gry, ponieważ chce zasilić domowy budżet oraz mieć więcej pieniędzy na codzienne wydatki, 34,62% potrzebuje pieniędzy na jakiś „ekstra” wydatek, np. samochód, dom, podróże, 26,92% zaznaczyło, że ma przeczucie, iż czeka na nich duża wygrana, 23,08% zaznaczyło, że jest to dla nich rozrywka, sposób na nudę, a również 11,54% gra dlatego, że lubi towarzyszące temu emocje i 7,69% gra ze względu na związane z tym kontakty towarzyskie, gra jest elementem życia towarzyskiego.
- 45,32% uważa za nieprawdę określenie „na takich grach można dużo zarobić”. 60,43% nie zgadza się z twierdzeniem: „nawet jeżeli się chwilowo przegrywa to potem można się odegrać”. 54,68% ankietowanych również uważa za nieprawdziwe zdanie „czasem trzeba od kogoś pożyczyć pieniądze, aby zainwestować w grę”.
- to większość respondentów nie ma wątpliwości co tego, że alkoholizm (78,42% zaznaczyło liczbę 10) czy narkomania (91,37% zaznaczyło liczbę 10) są uzależnieniami zagrażającymi

życiu. W przypadku uzależnień behawioralnych wyniki badania przedstawiają się nieco inaczej:

- 5,04% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi o zakupoholizm;
- 7,91% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi o pracoholizm;
- 17,99% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi o siecioholizm;
- 25,18% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi hazard;
- 5,76% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi o seksoholizm;
- 59,71% badanych zaznaczyło w skali liczbę 10, jeżeli chodzi o zaburzenia odżywiania.

- z odpowiedzi uzyskanych od ankietowanych mieszkańców Gminy Bestwina wynika, iż **68,35% z nich korzysta ze smartfonu 2 godziny dziennie**. Niepokojące są wskazania **łącznie 23,74% badanych**, którzy deklarują czas przeznaczony na korzystanie z telefonu od 2 do 6 godzin dziennie.
- **wśród ankietowanych mieszkańców Gminy Bestwina 15,11% przyznaje, że zauważa u siebie symptomy typowe dla FOMO.**
- **73,38% badanych deklaruje, że nie zauważa u siebie symptomów charakterystycznych dla uzależnienia od korzystania z portali społecznościowych a 12,95% nie ma tam konta.** Warto zauważyć, że 13,67% przyznało, że odczuwa dyskomfort i niepokój, kiedy nie może zalogować się do swoich mediów społecznościowych.
- 49,64% przyznało, że ich dziecko spędza „w Internecie” za dużo czasu.
- **12,23% respondentów przyznało, że zdarzają się im niekontrolowane zakupy. Z kolei 87,77% wyraziło zdanie przeciwne wskazując, że ten problem ich nie dotyczy.**
- **86,33% jest zdania, iż od pracy można się uzależnić.** 10,79% uważa przeciwnie, a 2,88% nie ma zdania.

2.2.2. Diagnoza uzależnień behawioralnych – dzieci i młodzież

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej

15

W badaniu wzięli udział uczniowie szkół podstawowych z terenu Gminy Bestwina od klas 6 szkoły podstawowej. Ankieta wypełniło 177 uczniów, 55,93% grupy stanowią kobiety, natomiast 44,07% mężczyźni.

- Uczniowie szkół podstawowych Gminy Bestwina najczęściej spędzają przed komputerem powyżej 6 godzin – 37,85%, zarówno do 2 godzin – 15,82%, do 4 godzin – 11,30%, do 6 godzin 14,12%, kilka razy w tygodniu 14,12% badanych uczniów.
- W przypadku korzystania ze smartfonu uczniowie deklarują najczęściej czas do 4 godzin dziennie (33,33%) oraz do 2 godzin dziennie (27,68%). Niepokojące są deklaracje uczniów mówiące o korzystaniu ze smartfonu powyżej 6 godzin dziennie (15,82%).
- Optymistyczne są wskazania 24,29% uczniów mówiące, że nie grają w gry komputerowe. 33,90% zadeklarowało czas w przedziale od 1 do 3 godzin dziennie, do 1 godziny – 19,77%, od 3 do 6 godzin – 16,95%, powyżej 6 godzin – 5,08%.
- **Według deklaracji uczniowie najczęściej korzystają z komputera i Internetu w domu (97,74%).** Jeżeli chodzi o **powody korzystania z komputera i Internetu** uczniowie wskazywali kolejno na: kontakt ze znajomymi po (71,19%), naukę (68,93%), oglądanie filmów i słuchanie muzyki (67,23%) oraz granie w gry online (60,45%), robienie zakupów on-line (28,25%), poznawanie nowych osób (23,16%).
- Okazuje się, że 42,37% badanych z pozytywnym skutkiem ograniczyło czas poświęcany na korzystanie z Internetu.
- **Uczniowie z Gminy Bestwina w sporej większości (80,79%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Jednakże 6,21% grało jeden raz, 9,04% kilka razy, a 3,95% grało 10 lub więcej razy.**
- **Jeżeli chodzi o rodzaj gier na pieniądze, badana grupa zadeklarowała, że najczęściej gra w:** zdrapki (20,59%), gry i zakłady w Internecie (20,59%), automaty do gier (20,59%)
- Dla 52,94% uczniów szkół Gminy Bestwina te gry są sposobem na nudę, dla 35,29% lubi towarzyszące grze emocje, 20,59% chce mieć więcej pieniędzy na zwykłe codzienne wydatki, 17,65% ma przecucie, że czeka ich duża wygrana. **Niepokojące są deklaracje 11,76% uczniów wskazujące na to, iż grają i nie mogą przestać.**
- **48,59% uczniów deklaruje, że przynajmniej kilka razy grało na automatach w salonach gier.** Natomiast 51,41% wskazuje, że nie miało nigdy do czynienia z taką formą hazardu.

- Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych smsów organizowane przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, badania wskazują, że wśród młodzieży Gminy Bestwina nie są one popularne – 89,83% nigdy nie brało w nich udziału, kilka razy 10,17%.
- **85,31% ankietowanych uczniów Gminy Bestwina jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić.** Przeciwnego zdania jest 6,21% respondentów, a 8,47% deklaruje brak wiedzy w tym temacie.
- **Za najbardziej powszechne¹¹ uczniowie uznali:** uzależnienie od smartfona i mediów społecznościowych (64,40%) oraz uzależnienie od Internetu (63,84%). Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższy wykres.

2.3. Diagnoza problemów społecznych

Poniższe wnioski pochodzą z diagnozy problemów społecznych, do których badania zostały przeprowadzane w czerwcu 2018 roku. W badaniu łącznie wzięło udział **300 osób**. Zróżnicowany dobór próby umożliwił pogłębienie badanych zjawisk związanych bezpośrednio z zagrożeniami społecznymi na terenie gminy oraz uzyskanie informacji i opinii z różnych środowisk.

Liczba osób badanych	
Dorośli mieszkańcy	100 osób
Uczniowie	192 osoby
Sprzedawcy	8 osób

Wnioski:

- Co czwarty uczeń ma za sobą inicjację alkoholową, gdzie większość piła mając 11-13 lat.
- Uczniowie w wczesnym wieku sięgają po substancje psychoaktywne.
- Problem przemocy rówieśniczej jest powszechny w szkołach na terenie gminy.
- Większość uczniów zamiast alternatywnych form spędzania czasu wolnego wybiera korzystanie z komputera i Internetu.
- Dorośli mieszkańcy gminy spożywają w dużych ilościach alkohol.
- Problem przemocy jest powszechny wśród badanych mieszkańców Gminy Bestwina.

¹¹ Suma odpowiedzi: popularne i czasem występuje

- Z danych wynika, że część respondentów ma za sobą inicjację narkotykową.
- Z danych wynika, że sprzedawcy w punktach z alkoholem nie stosują się do zapisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Rozdział III

Adresaci Programu

Program jest skierowany do:

- osób i rodzin z problemami alkoholowymi, narkomanii lub uzależnień behawioralnych,
- osób współuzależnionych,
- osób uwikłanych w przemoc w rodzinie, w szczególności w rodzinach z problemem alkoholowym lub narkomanii,
- osób pijących alkohol w sposób szkodliwy lub ryzykowny,
- uczniów, rodziców, nauczycieli,
- pracodawców,
- sprzedawców napojów alkoholowych,
- przedstawicieli instytucji i służb pracujących w zakresie przeciwdziałania narkomanii oraz organizacji zajmujących się tym problemem,
- społeczności lokalnej.

Rozdział IV

Realizatorzy Programu

Program realizowany jest przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Bestwinie, który w celu realizacji zadań współpracuje z instytucjami oraz podmiotami działającymi w obszarze profilaktyki m.in. z:

- Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- komórkami organizacyjnymi Urzędu Gminy w Bestwinie oraz jednostkami organizacyjnymi Gminy Bestwina,
- szkołami, przedszkolami i placówkami oświatowymi,

- placówkami służby zdrowia,
- podmiotami i instytucjami realizującymi zadania z obszaru profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień w ramach swoich zadań statutowych,
- organizacjami pozarządowymi,
- organizacjami kościelnymi

Rozdział V

Cele oraz zadania Gminnego Programu Profilaktyki Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na 2022 rok

5.1. Cele oraz zadania Programu

Celem głównym Programu jest minimalizowanie zdrowotnych oraz społecznych skutków wynikających z nadużywania napojów alkoholowych, używania środków psychoaktywnych i uzależnień behawioralnych - poprzez podnoszenie poziomu wiedzy i świadomości mieszkańców Gminy Bestwina oraz prowadzenie działań profilaktycznych.

Poniżej zaprezentowane są zadania oraz przyporządkowane kierunki działań:

1. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych, współuzależnionych od alkoholu i narkotyków.

Kierunki działań:

- podejmowanie działań mających na celu zmotywowanie osób uzależnionych do zdecydowania się na dobrowolne leczenie odwykowego, a w tym prowadzenie rozmów motywujących,
- umożliwienie korzystania z pomocy terapeutycznej, psychologicznej, pedagogicznej i prawnej,
- organizowanie i finansowanie szkoleń dla osób zaangażowanych w działania profilaktyczne, w szczególności dla członków Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz pracowników realizujących niniejszy Program,

- informowanie mieszkańców o możliwości korzystania z pomocy terapeutycznej przez osoby uzależnione i współuzależnione poprzez np. dystrybucję ulotek, plakatów umieszczonych w miejscach publicznych,
- zapewnienie wsparcia osobom po zakończonym leczeniu odwykowym,
- współpraca z instytucjami, które działają na terenie gminy w celu zapewnienia pomocy terapeutycznej, psychologicznej, a także prawnej dla ofiar i sprawców przemocy domowej.

2. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy z uzależnieniami pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Kierunki działań:

- zapewnienie pomocy prawnej i psychospołecznej dla rodzin, w których występują problemy z uzależnieniami,
- organizowanie i finansowanie wypoczynku letniego i zimowego w formie obozów, kolonii, półkolonii oraz innych form wypoczynku dla dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych uzależnieniem,
- organizowanie i wspieranie uroczystości okazjonalnych dla społeczności lokalnej z szeroko pojętą edukacją profilaktyczną,
- działalność edukacyjną w zakresie profilaktyki uzależnień skierowaną do rodziców, dorosłych mieszkańców gminy,
- kierowanie i finansowanie na szkolenia i kursy specjalistyczne osób prowadzących zajęcia profilaktyczne z dziećmi i młodzieżą,
- prowadzenie niezbędnych działań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym skierowanej w szczególności do dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie pozalekcyjnych zajęć sportowych.

Kierunki działań:

- realizację profesjonalnych programów profilaktycznych dla dzieci i młodzieży ze szczególnym uwzględnieniem programów posiadających rekomendacje,

- organizowanie i finansowanie warsztatów profilaktycznych z zakresu uzależnień od substancji psychoaktywnych,
- organizowanie i finansowanie warsztatów profilaktycznych z zakresu uzależnień behawioralnych w szczególności o tematyce cyberprzemocy (ze względu na ilość czasu spędzanego przez dzieci i młodzież w Internecie),
- dofinansowanie prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych jako alternatywnego sposobu spędzenia czasu wolnego bez nałogów,
- dofinansowanie prowadzenia pozalekcyjnych zajęć sportowych jako alternatywnego sposobu spędzenia czasu wolnego jako ograniczenie pożytkowania czasu przed ekranem komputera, smartfona,
- organizowanie pogadanek, spotkań dla rodziców w obszarze uzależnień od substancji psychoaktywnych, jak i również w obszarze uzależnień od czynności (w szczególności jak potwierdzają wyniki badań dorośli mieszkańcy gminy zauważają w swoim środowisku występujące przede wszystkim uzależnienie od komputera i Internetu (75,54%), pracoholizm (55,40%), zaburzenia odżywiania (43,17%)).
- udział w ogólnopolskich oraz lokalnych kampaniach społecznych z zakresu profilaktyki uzależnień,
- zakup materiałów i sprzętu niezbędnego do realizacji działań,
- dofinansowanie prowadzenia pozalekcyjnych zajęć rozwijających zainteresowania, np. muzycznych, tanecznych, plastycznych, teatralnych;
- udział w ogólnopolskich kampaniach edukacyjnych i informacyjnych związanych z profilaktyką uzależnień,
- przeprowadzenie diagnozy problemów związanych z uzależnieniem od substancji psychoaktywnych wśród mieszkańców oraz dzieci i młodzieży (a w tym sprawdzenie wpływu pandemii na funkcjonowanie zarówno dzieci, młodzieży jak i dorosłych).

4. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych służących rozwiązywaniu problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym.

Kierunki działań:

- wspomaganie działalności różnych organizacji, instytucji i stowarzyszeń oraz osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania

- narkomanii oraz przeciwdziałania uzależnieniom behawioralnym poprzez promocję zdrowego stylu życia, organizowanie wspólnie np. festynów rodzinnych,
- zabezpieczenie wydatków związanych z działalnością Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych a w tym m.in.:
- z tytułu wynagrodzeń,
 - szkoleń,
 - pokrycia badania przez biegłego lekarza,
 - zakup materiałów do pracy Komisji i obsługi Punktu Konsultacyjnego.

5. Podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13¹ i 15 ustawy oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

Kierunki działań:

- kontrolowanie punktów sprzedaży i podawania napojów alkoholowych, sprawdzające przestrzeganie ww. przepisów, a w tym:
- zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom do lat 18,
 - zakazu sprzedaży napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym.
- podejmowanie działań interwencyjnych wobec osób prowadzących promocję oraz reklamę napojów alkoholowych w punktach sprzedaży napojów alkoholowych;
- organizowanie szkoleń dla sprzedawców napojów alkoholowych z zakresu prawnych regulacji dotyczących sprzedaży alkoholu nieletnim i osobom nietrzeźwym,
- zakup materiałów informacyjno-edukacyjnych niezbędnych do realizacji tego zadania.

Rozdział VI

Zadania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

1. Komisja powoływana Zarządzeniem Wójta Gminy realizuje określone ustawowo zadania gminy w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, a w szczególności:

- wydawanie postanowień dotyczących zgodności lokalizacji punktu sprzedaży napojów alkoholowych z uchwałą Rady Gminy Bestwina;
- prowadzenie kontroli przestrzegania warunków i zasad sprzedaży, podawania i spożywania napojów alkoholowych na podstawie upoważnienia Wójta Gminy; profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych;
- wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych, służącej rozwiązywaniu problemów alkoholowych;
- prowadzenie działań zmierzających do poddania się leczeniu odwykowemu osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny;
- podejmowanie interwencji w związku z naruszeniem przepisów określonych w art. 13 i 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi oraz występowanie przed sądem w charakterze oskarżyciela publicznego.

1. Do kompetencji Komisji należą również zadania wynikające z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii oraz ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, w tym:

- podejmowanie działań mających na celu zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych współuzależnionych, w tym: dokonywanie analizy potrzeb w tym zakresie.
- udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychospołecznej i prawnej:
 - przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią,
 - motywowanie i zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego,
 - kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu,

- kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
 - podejmowanie działań zmierzających zapobieganiu przemocy w rodzinie,
 - kierowanie osób uzależnionych i uwikłanych w przemoc domową do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne,
- 2.** Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy:
- inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
 - podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym ze szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia, kierowanych do dzieci i młodzieży,
 - wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo wychowawczych i socjoterapeutycznych.
- 3.** Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia dostępności alkoholu:
- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
 - podejmowanie działań wobec firm prowadzących reklamę napojów alkoholowych w sposób niezgodny z przepisami,
 - podejmowanie działań informacyjnych i profilaktycznych skierowanych do kierowców pojazdów mechanicznych,
 - prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.
- 4.** Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi w rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy w rodzinie:
- organizacja i współorganizacja szkoleń, debat, konferencji i imprez profilaktycznych,
 - wspieranie organizacji pozarządowych, instytucji działających na rzecz osób uzależnionych i ich rodzin m. in. poprzez czynny udział w spotkaniach.
- 5.** Podnoszenie własnych kwalifikacji z zakresu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych poprzez uczestnictwo w szkoleniach, kursach i konferencjach. Koszty dojazdu i pobytu związane z uczestnictwem w szkoleniach, kursach i konferencjach finansowane jest ze środków programu.
- 6.** Z posiedzeń komisji sporządzane są protokoły podpisane przez przewodniczącego komisji.

7. Koszty realizacji zadań przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych finansowane jest ze środków programu. Wynagrodzenie za pracę w Komisji wynosi:

a) za posiedzenie:

- Przewodniczący - 170,00 zł,
- Sekretarz - 150,00 zł,
- Członek - 140,00 zł,

b) za pracę w Zespole Interdyscyplinarnym w czasie jednego posiedzenia, wynagrodzenie jak dla członka Komisji - 140,00 zł,

c) za prowadzenie dyżuru i uczestniczenie w Zespole Motywującym w Punkcie Konsultacyjnym dla członka Komisji - 140,00 zł,

d) za pracę w zespole kontrolnym (kontrola punktów sprzedaży w zakresie składanych oświadczeń) dla członka zespołu

- 500,00 zł. kontrola w placówce posiadającej 1 zezwolenie,
- 750,00 zł kontrola w placówce posiadającej 2 i więcej zezwoleń.

Rozdział VII

Finansowanie Programu

Finansowanie Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii na rok 2022:

1. Źródłem finansowania zadań Gminnego Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii są środki finansowe budżetu gminy pochodzące z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
2. Limit wydatków gminnego programu określają obowiązujące przepisy prawa m.in. ustawa o finansach publicznych, ustawa o zamówieniach publicznych.